

המחירה:
10 ש"ח

יד
מהר"י

שערי יצחק

השיעור השבועי

של מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
בחקותי ה'תשע"ב
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

נושאי השיעור:

לא הבדיל במוצאי שבת או במוצאי יום טוב, עד מתי יכול להבדיל.
"אמון יום זה" (מתוך רשות לאזהרות), מה פירוש המלה אמון? במה יש
להקב"ה להשתעשע בתורה, חכמת הצירוף באותיות התורה, ופירוש בפסוק
מיוסדים על אדני פ"ז.
השלמה ותוספת דברים בעניין "מקרא קדש", כמה פעמים נכתב בתורה לשון
זו, כמה מהם עם געיא ומה הדבר מרמז. שיטת מהרי"ן בעניין פשטא ותריין
פשטין בתיבה אחת, סיבת הדבר, ומה הוא בא לרמז.
דברי מרן שליט"א בשבח קונטרס "מועדי השם" על הלכות חג שבועות
והלכות יום טוב.

**השיעור מוקדש
להצלחת הדרך הנימול
דוד בן אביחי יצ"ו**

פשוט, י"א שזה כמו תשלומין של תפילה, הרי בתפילה אם אדם הזיד ולא התפלל, אין לו תשלומין. אבל בפשטות נקטו רוב הפוסקים, שאפילו במזיד, אם לא הבדיל במוצ"ש, וכן בשוגג או בשכחה מאיזו סיבה, וק"ו אם היה אנוס, בודאי שיש לו את האפשרות להבדיל, והרמב"ם כותב שאפשר עד סוף יום רביעי.

בא הכסף משנה ואומר, קשה, דבגמרא משמע דעד יום הרביעי ולא עד בכלל. ומצאתי ספר מוגה שכתוב בו עד סוף יום ג', והיא הגירסא הנכונה.

זו הגמ' במסכת פסחים דף ק"ו ע"א, כתוב שם כך, אמרי בני רבי חייא, מי שלא הבדיל במוצ"ש, מבדיל והולך בכל השבת כולו. ועד כמה, א"ר זירא עד רביעי בשבת. כי הא דיתיב רבי זירא קמיה דרב אסי ואמרי לה רב אסי קמיה דרבי יוחנן ויתיב וקאמר, לענין גיטין חדא בשבתא תרי ותלתא בתר שבתא, ארבע וחמשה ומעלי יומא קמי שבתא. הגמ' מביאה שני נידונים, הראשון בשם בני רבי חייא, שאדם שלא הבדיל במוצ"ש, מבדיל והולך כל השבת כולה, דהיינו כל השבוע. אח"כ בא רבי זירא ומצמצם זאת, לא כל השבוע ממש אלא עד רביעי בשבת. והראיה מעניין גיטין, שאם אדם נתן גט לאשתו, ואמר לה הרי זה גטך אם תתני לי מאתים זוז אחרי שבת, כמה זה אחרי שבת? שלושה ימים. אם היא תקיים את התנאי הזה בתוך שלשה ימים, הגט חל. ואם לאו, אינו גט. או אופנים אחרים, אמר לה הרי זה גטך אם אבוא אחרי שבת, או אמר לה אם אבוא לפני שבת, כמה זה לפני שבת? שלושה ימים. רביעי חמישי וששי. זהו המושג לפני שבת, שלושת הימים האלה, ואחרי שבת זה שלושת הימים הראשונים. הגמ' משוה את הבדלה לגטין, ולפי"ז יוצא שעד יום שלישי הגט יכול לחול. א"כ, איך אמר רבי זירא עד רביעי בשבת, הרי זה רק עד שלישי? בא הרשב"ם ואומר שהפירוש הוא עד רביעי ולא עד בכלל. לכן הכס"מ כותב שהגירסא הזאת נראית לו לא נכונה, כי נכון שכתוב בגמ' עד יום רביעי, אבל אם הגמ' משוה זאת לגטין,

לא הבדיל במוצאי שבת או במוצאי יום טוב, עד מתי יכול להבדיל.

ישנה שאלה שיכולה להיות מעשית לקראת חג השבועות שיבוא עלינו לטובה, לגבי ההבדלה של מוצאי יום טוב. בכלל ישנה שאלה, האם ההבדלה היא מן התורה או מדרבנן. הרמב"ם סובר שזה דאורייתא, ויש סוברים שגם במוצאי יום טוב זה דאורייתא. בכל אופן, אדם ששכח או שגג ולא הבדיל במוצאי יום טוב, עד מתי יש לו זמן וחובה להבדיל. לדוגמא, ביום ראשון חג השבועות, אם אדם נזכר ביום שני או שלישי, או ביום ששי, או אפי' אחרי חודש, נזכר ששכח להבדיל, האם יש לו תקנה או לא.

צריכים בעצם לדעת קודם את הדין במוצאי שבת, שהוא מפורש בגמ' ובראשונים, ואח"כ לגבי יום טוב שבו דנים האחרונים.

כותב הרמב"ם בהלכות שבת פרק כ"ט ה"ד, עיקר קידוש בלילה. בהלכה א' הוא מדבר על הקידוש, והוא סובר שהקידוש הוא מדאורייתא. כמובן שעל היין זה מדרבנן, אבל הקידוש עצמו הוא מדאורייתא. מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו. כלומר זכרוהו זכירת שבת וקידוש. וצריך לזכרוהו בכניסתו וביציאתו. בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה. הרמב"ם סובר שגם הבדלה היא מדאורייתא, הוא מדבר על שניהם יחד. אח"כ בהל' ד' הוא כותב, עיקר הקידוש בלילה. אם לא קידש בלילה בין בשוגג בין במזיד מקדש והולך כל היום כולו. מי שלא קידש בלילה, לא אמר אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו, יקדש ביום, כי עדיין קדושת שבת נמשכת. לכן הוא צריך לקדש מתי שנזכר, או מתי שיש לו את האפשרות. ואם לא הבדיל בלילה, מבדיל למחר. ומבדיל והולך עד סוף יום רביעי, כך היא הנוסחא בכל הכתבי יד. אבל אינו מברך על האור אלא בליל מוצאי שבת בלבד. הרמב"ם מדבר על שוגג, ולכאורה אולי הדין כן גם במזיד. אמנם העניין של מזיד אינו כ"כ

הבאתי זאת כבר בשע"ה סי' ס"א סעיף י"ט, שכח או נאנס ולא הבדיל במוצאי שבת, יש אומרים שצריך להבדיל עד סוף יום שלישי, אלא שלא יברך אז על הבשמים והנר, רק בורא פרי הגפן והמבדיל. כמובן שדבר זה צריכים להקדים, שכל הנידון שאנו דנים הוא רק על ברכת בורא פרי הגפן והמבדיל בין קדש לחול, שני הברכות העיקריות, אבל על הבשמים והנר אינו יכול להבדיל אלא רק במוצ"ש. כי זינפש – וי אבדה נפש' זהו רק במוצ"ש, א"כ ביום ראשון כבר לא שייך לברך על הבשמים אפילו שהוא מבדיל. וכן האור, האש, אדם הראשון שהקיש שני רעפים זה בזה והצית אש, 'בורא מאורי האש' היה רק במוצ"ש. א"כ כל הנידון הוא רק על ברכת המבדיל בין קדש לחול, ועל הכוס בורא פרי הגפן. דעת היש אומרים שהובאה כאן היא דעת מרן בשו"ע וסי' רצ"ט סעיף ו' שפסק כך, ואינו מביא בכלל דעה של עד יום רביעי, אלא כותב בסתם שאם שכח מבדיל עד סוף יום שלישי. ולאחר יום שלישי, דעתם שאינו יכול להבדיל עוד. והטעם כי שלושה ימים של-שבוע נחשבים שלאחר שבת, והרי הן בכלל מוצאי שבת. מה שאין כן שלושה ימים האחרונים נחשבים ימים שלפני שבת הבאה, ואין להם עניין לשבת שעברה. אינם קשורים בכלל לשבת שעברה. כל זה כמובן בדיעבד, ואם הוא נזכר ביום ראשון, שלא יגיד יש לי עוד זמן עד מחר או מחרתיים, אלא יבדיל מתי שהוא נזכר. גם אם יש אפשרות, שלא יאחר. ודעת רבינו הרמב"ם, שצריך להבדיל עד סוף יום רביעי, וכן כתבו חכמי תימן בספריהם, דהיינו, כל חכמי תימן מסכימים, חוץ מהשת"ז שנמשך אחרי השו"ע, וגם הוא לא מביא בכלל דעה אחרת, אולם כל חכמי תימן כותבים עד סוף יום רביעי, וזו הלכה למעשה לדידן. דהיינו, איננו חוששים אפ"י לספק ברכות להקל. גם האשכנזים אינם חוששים לדעות האחרות, כי הרי יש דעות נוספות המובאות בשו"ע, יש אומרים רק עד יום ראשון, ובעצם זו שיטת הרי"ף, כי יש אח"כ בגמ' בדף ק"ז מימרא של רבא, יש שם גירסא, יש

ובגטין זה רק עד יום שלישי כי הא דיתבי ר' זירא וכו', א"כ חייב להיות שהם אותו דבר, על כרחך שלא עד בכלל. לכן נראה לו שזו טעות. מרן בבית יוסף כותב, שיתכן שהיתה לרמב"ם גירסא אחרת. נצנצה בו רוח הקודש למרן הב"י, כי אכן בדקנו ומצאנו שבנוסחאות של הגמרא כתבי יד עתיקים מתימן, יש שינוי בנוסח הגמ', ולפי זה הרמב"ם צודק בהחלט. הרמב"ם כפשוטו, ולא צריך לתקן אותו כלל. הכס"מ אומר שהוא מצא ספר מוגה, נכון, כי מישהו הגיה אותו, מישהו תיקן את הרמב"ם על פי נוסחת הגמ' שהיתה בידו, אבל אינו יכול לתקן זאת אחרי שברוב ככל הספרים כת"י מכל הארצות, לא רק של התימנים שהם הכי מדויקים אלא אפילו כת"י אחרים, בכולם כתוב עד רביעי. על כרחך שהיה לרמב"ם גירסא אחרת. יש פשוט שני מלים פחות מהנוסח שכתוב לנו בגמ', שני מלים לא מובאות, וממילא הכל משתנה לגמרי. דהיינו, 'כי הא דיתבי רבי זירא', בכת"י לא כתוב 'כי הא', אלא 'יתבי רבי זירא'. א"כ יוצא הפוך, שהגמ' באה להגיד שיש הבדל ביניהם, במוצ"ש, מבדיל והולך בכל השבת כולו. ועד כמה, א"ר זירא עד רביעי בשבת. יתיב רבי זירא וכו' וקאמר, לענין גיטין וכו', דהיינו אדרבה, זה בא להגיד שהם לא אותו דבר, יש הבדל ביניהם, בגטין עד שלישי בשבת נחשב אחרי שבת, אבל לגבי הבדלה עד רביעי בשבת נחשב אחרי שבת.

א"כ לכאורה מה ההבדל והחילוק ביניהם, ממה נפשך. הרי אם שבוע זה ששה ימים ושבת היא היום השביעי, א"כ חצי שבוע זה שלושה ימים. פשוט שכך צריך להיות. אם שבוע הוא בן ששה ימים, צריך לחלק שלושה ימים אחרי שבת, ושלושה ימים לפני שבת.

באים חכמי תימן, ואומרים לנו דבר מפליא, שביום הרביעי הקב"ה שם את המאורות, שהם מבדילים בין האור ובין החושך, לכן ביום זה שייך עוד הבדלה.

הדפיסו רק על מסכת פסחים וברכות, לי יש גם על מסכת חולין בכת"י. מהרי"ץ גם מזכיר אותו בספריו. וכן כתב רבינו יצחק ונה, וכן הוא בדיני ההבדלה שבכל התכאליל כת"י. וכן כותב מהרי"ץ בפשיטות בשו"ת פעולת צדיק ח"ב סי' קכ"ט, עד סוף יום רביעי. זו הלכה למעשה. ברור שאפשר. והסיבה היא, ונתנו טעם, מפני שביום זה נתלו המאורות, שבהן מבדילים בין אור לחשך. ועוד, שביום רביעי נאמר "להבדיל" בין היום ובין הלילה וגו', ו"להבדיל" בין האור ובין החשך. אם כן לפי דברינו, הסתדרה לנו הגירסא בגמ', הטעם והחילוק בין הבדלה לגטין.

עכשיו צריכים לדעת, מה הדין לגבי הבדלה במוצאי יו"ט. בשע"ה פה שלחנו לעיין בהלכות אונן, מה הדין, אם אדם לא אליכם היה אונן במוצאי יו"ט, הרי הוא פטור מכל המצוות ואינו יכול להבדיל, א"כ מאחרי הקבורה עד מתי יש לו זמן להבדיל, כתוב בשע"ה חלק יו"ד הלכות אונן סי' קע"ח סעיף י"ד, מי שהיה אונן במוצאי יו"ט, יבדיל ביום שלאחריו אבל לא אחר כך. דהיינו, לדוגמא השנה שחג שבועות חל ביום ראשון, יש לו זמן להבדיל עד יום שני בשקיעה, אחרי השקיעה זה כבר ספק וק"ו בלילה שכבר אינו יכול להבדיל. כי הבדלה של-יום טוב, אין זמנה אלא עד סוף היום שלאחריה. ויש אומרים שכל שעבר הלילה של-מוצאי יום טוב בלא הבדלה, אין לו תשלומין. מצויינים פה [בעיני יצחק] המקורות, מצד אחד הראז"מ והמשנ"ב בסי' רצ"ט שהביא את רעק"א בהגהותיו על השו"ע המביא שכבר היה נידון בזה בין חכמי פראג, ספר לשון חכמים שלח אליהם שאלה, והגדולים אז דנו בזה. אמנם בשו"ע לא מוזכר שאפשר להשלים גם בהבדלה של מוצאי יו"ט, אבל ישנם כאלה שרצו להגיד שגם לגבי יו"ט יהיה אפשרות להבדיל עד שלושה ימים, כמו לגבי שבת. ואחרים אמרו לא, מה פתאום, מה קשורים השלושה ימים שאחרי יו"ט ליו"ט? בשלמא שבת, השבוע מתחלק לחצי, לכן יש שלושה ימים, אבל לגבי יו"ט אין שום סיבה

בעניין זה ויכוח גדול. ויש כאלה האומרים, שזה תלוי למעשה אם הוא טעם במוצ"ש או לא. הרי הדין הוא, שאדם מתפלל במוצ"ש ומבדיל בתפילה, ואח"כ צריך להבדיל גם על הכוס, אבל אם הוא טעם לפני ההבדלה, טעם, מבדיל. מה הדין אם אדם שכח להבדיל בתפילה, התפלל שמו"ע ושכח הבדלה, זה לא מעכב כי עדין הכוס לפניו ויכול להבדיל על הכוס, אבל מה הדין אם הוא טעם לפני ההבדלה, פה הוא כבר צריך לחזור על התפילה עם הבדלה. כאן הוא כבר לא בסדר, בתפילה לא הבדלת ואתה טועם בלי הבדלה, קנסינן ליה, זהו קנס שהוא צריך לחזור על התפילה ולהבדיל. א"כ הם אומרים, שכל הדין שאפשר להבדיל אחרי מוצ"ש אם הוא לא הספיק או לא הסתדר לו או שכח או מאיזו סיבה לא הספיק להבדיל, זה מדובר דוקא אם לא טעמת, אבל אם הוא כבר טעם, א"א להבדיל אפילו ביום ראשון. יש גם דעה כזאת. אולם אנחנו לא חוששים לכל הדעות האלה, אפילו אם טעם, ואפי' עד סוף יום רביעי. וכך היא ההלכה למעשה. מי שירצה להבין מדוע לא אומרים בזה סב"ל, יעיין בעיני יצחק שם. בכל אופן, דבר זה מוסכם מכל חכמי תימן, רבינו זכריה הרופא כותב כך, אגב, אני רואה שהדור הזה פשוט לא יודע, לפעמים אומרים מארי יחיא טביב או מארי יחיא אלחכים, צריך לדעת שזהו אותו אדם, הוא רבינו זכריה הרופא, הוא מארי יחיא טביב, הוא מארי יחיא אלחכים. זו אותה מלה. רופא, נקרא טביב, ונקרא חכים. יש הרבה טביבים, אבל הוא היה ממש רופא, עסק ברפואות רבינו זכריה. טביב זה רופא, אלחכים זה חכם, כי לרופא יש מעלת חכמת מסוימת, אבל זה אותו אדם. וכן כתב רבינו סעדיה עדני, בפירושו על הרמב"ם. וכן בספר המזרחי, זהו ספר חידושים על הש"ס של רבינו יוחנן מזרחי, הוא היה רבו של מהר"י ונה, יש לו כמדומני חידושים על כל הש"ס, בכל אופן מה שיש בזמנינו זה על שלושים ושתים מסכתות אבל

שלושה ימים. והוא הדין בדברים אחרים, לדוגמא, לגבי שנים מקרא ואחד תרגום, אם לא קרא, יש כמה דעות עד מתי יכול להשלים. אחת הדעות המובאת בשו"ע סימן רפ"א, שאפשר עד יום שלישי, כי עד יום שלישי יש שייכות לשבת. אמנם למעשה העולם מקל עד שמחת תורה, והלואי. יש זמן עד שמחת תורה, להשלים את כל התורה. אבל יש דעה בראשונים, שהם אומרים עד יום שלישי. א"כ כיון שיש לנו מושג כזה, ששלשה ימים אחרי שבת נקראים לאחר שבת, לכן באו ואמרו שיום רביעי גם נגרר אחריהם, כי כתוב בו 'להבדיל' ו'להבדיל'. אבל אילו לא היה מושג כזה, ויום שני או שלישי אינם היו קשורים לשבת, וכי הייתי אומר שבגלל שכתוב ביום רביעי 'להבדיל' ו'להבדיל' היה ניתן להבדיל ביום רביעי? ודאי שזה לא היה שייך. לא מסתבר להגיד שביום שני ושלישי אל תבדיל, אבל ביום רביעי תבדיל. א"כ רק אחרי שאני משייך ומקשר את שלשת הימים לשבת, אני בא ואומר, גם יום רביעי, כי כתוב בו 'להבדיל' ו'להבדיל'.

תשמעו עכשיו דבר הפלא ופלא. כך חשבתי בהתחלה, וכך עניתי לו. אבל אח"כ התבוננתי, שיש פה דבר יותר עמוק. תראו ממש דבר מפליא. אנחנו לפני מתן תורה, צריכים לדעת שבתורתנו הקדושה ישנם דברים שכתובים במפורש, רק שאנחנו פשוט עורים. לא לחנם אנו מתפללים 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך'. יש דברים מפורשים, רק שאנחנו לא שמים לב לרמזים של התורה.

חושבני, שחכמי תימן התכוונו להגיד, שעד יום רביעי ניתן להבדיל בגלל שכתוב 'ויבדל', וזה בלי קשר לכך שעד יום שלישי זה נחשב אחרי שבת, אלא זהו דין מיוחד בהבדלה. הרי בבריאת העולם, ביום הראשון כתוב 'ויבדל אלדים בין האור ובין החשך'. ביום שני גם כתוב, 'ויאמר אלדים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים'. ובהמשך, 'ויעש אלדים את הרקיע ויבדל בין המים', כתוב פעמיים לשון הבדלה. ביום רביעי גם כתוב 'יהי מארת ברקיע השמים

לקשור את אותם הימים עם יו"ט, לא לפני ולא אחרי, א"כ יש רק יום אחד, דהיינו היום הולך אחר הלילה, ויום ראשון בלילה זה כבר ליל שני, כמש"כ ויהי ערב ויהי בוקר יום שני, א"כ אפילו היום שלאחר יו"ט נקרא עדיין מוצאי יו"ט, כי זהו אותו יום. אבל הימים שאחרי כן, יום שלישי או רביעי, אין שום שייכות בין הדברים. וכפי שאמרת יש חולקים, שאם עבר הלילה של מוצאי יו"ט ולא הבדיל אין לו תשלומין, ציינתי כאן את בן איש חי וכף החיים, ודנים בכך הרבה אחרונים, כי יש פה כמובן שאלה של סב"ל.

אבל בא חכם אחד וטען, כל זה דוקא לפי שיטתם, אבל לשיטתנו שאנו אומרים שביום הרביעי נאמר 'להבדיל' ו'להבדיל', א"כ גם ביו"ט יהיה אפשר להבדיל עד יום רביעי, אם לא הבדיל במוצאי שבועות. אמרתי לו, ומה יהיה אם יחול שבועות ביום רביעי, עד מתי נוכל להבדיל? ענה לי, לא, אם זה חל ביום רביעי אין מה לעשות, כי לא כתוב ביום חמישי 'להבדיל'. שאלתי, ואם יחול שבועות ביום שני או שלישי? אינני מדבר עכשיו לפי הלוח, נגיד ביו"ט אחר שיחול כך. ענה לי, יש לו רק יום אחד. אמרתי לו, זה נשמע לי משונה. שכל יום טוב זה משתנה, פעם יהיה אפשר עוד שלשה ימים, פעם שני ימים, פעם יום אחד, לא נשמע לי מתקבל על הדעת. לא מסתברא. שבת זה קבוע, שלושה ימים אחרי שבת, אבל שביו"ט פעם יהיה שלשה ימים, פעם שני ימים ופעם אחד, זה בעצמו סיבה להגיד שזה לא קשור.

אבל יותר עמוק, למעשה חושבני שכל מה שאמרו חכמי תימן שזהו בגלל שנאמר ביום רביעי 'להבדיל' ו'להבדיל', זהו רק אחרי שיש לנו את המושג ששלשה ימים אחרי שבת שייכים לשבת. דהיינו, אילו לא היה דבר כזה בתורה, לא היה מושג ששלשה ימים אחרי שבת שייכים לשבת, נניח שלא היתה הלכה כזאת, ולגבי גטין היינו סוברים שהאומר שיחול הגט אחרי שבת, רק יום ראשון נחשב כן ולא

יהיה כתוב... לא יכולתי לכתוב זאת, כי זה רק מהיום (יום שבת קדש) בבוקר...

הלכה למעשה לגבי יום טוב, במוצאי יו"ט כמובן שאפשר להבדיל כל הלילה עד למחרת, ומי שמבדיל כל היום, יש לו על מה לסמוך. יש אומרים שאפשר להבדיל גם למחרת יו"ט כל היום, ויש אפי' כאלה האומרים שאפשר עד מוצאי יום טוב שני. כי יש הרי גם נפק"מ לגבי בני חו"ל, לפעמים יש יו"ט שני ואינו יכול להבדיל ביום הראשון, דנו שאלה כזאת חכמי זמננו בכמה שאלות ותשובות.

אבל יש חידוש גדול שכותב בעל בית יהודה, זהו רבי יהודה עייאש, הוא כותב שאפשר להבדיל ממוצאי יום טוב עד סוף השבוע. לדוגמא השנה חג השבועות חל ביום ראשון, אפשר להבדיל עד ליל שבת. הוא מביא ראיה מהש"ך בחושן משפט וסוף סימן מ"ג, כתוב שם לגבי אדם האומר לחברו שיפרע לו את השטר אחרי הרגל, עד מתי יש לו זמן? כמה זמן זה 'אחרי הרגל'? כתוב, עד חמשה עשר יום. הרי חז"ל אומרים, למה שואלים את הגשמים בליל שביעי דמרחשון, כיון שזהו המרחק עד שהאחרון יגיע לנהר פרת, ולכן חמש עשרה יום משמיני עצרת עדיין נקראים אחרי הרגל.

יש כאלה האומרים, כמו שאתה עושה בין שבת לשבת חצי שבוע, א"כ גם בין רגל לרגל תעשה חצי מהרגל הזה עד לרגל הבא. דהיינו, אם אנחנו עכשיו בחג השבועות, יש את סיון, תמוז, אב, אלול, עד הרגל הבא שזהו ראש השנה בחודש תשרי. א"כ יש לנו כמעט ארבעה חודשים, תעשה חצי, זה כמעט חודשיים שאתה עוד יכול להבדיל. ואם זה סוכות, יש לו שלשה חודשים, כי בין סוכות לפסח יש חצי שנה. הם אומרים זאת על פי הריטב"א והר"ן בגטין בסוף פרק מי שאחזו, בעניין הזה שדיברנו על גטין, מובא שם כך בר"ן האחרון בסוף פרק מי שאחזו, הלכך באומר לחבירו לאחר הרגל, לא אתפרש. ומיהו איכא מאן דאמר (ריטב"א ד"ה ומיהו) דלאחר שלו כלאחר שבת, דהיינו שלשה ימים, שהוא הקטן שבכולם. אבל רבינו מאיר הלוי ז"ל סובר (הובא בריטב"א שם)

להבדיל בין היום ובין הלילה", ובהמשך כתוב "ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החשך, וירא אלדים כי טוב". שמתם לב כמה פעמים כתוב לשון הבדלה? פעם כתוב 'ויבדל' פעם 'להבדיל' ויהי מבדיל, אבל שרש הבדלה כתוב חמש פעמים. א"כ, יום ראשון כתוב 'ויבדל'. ביום שני כתוב פעמיים, 'ויהי מבדיל' ו'ויבדל', ביום שלישי לא כתוב לשון הבדלה, אבל ביום שני יש פעמיים ואם אינו עניין ליום שני תנחו עניין לשלישי, תעביר אותו ליום השלישי שבו לא כתוב לשון זו. אם כן יוצא שבשלושת הימים שאחרי שבת אפשר להבדיל כי כתוב בהם לשון הבדלה, והם הוסיפו גם את יום רביעי שגם בו כתוב הבדלה.

לפי"ז יוצא, שאם אנו דנים להשוות זאת ליום טוב, א"כ לכאורה זה לא קשור, כי הרי יו"ט לא קשור לבריאת העולם ולימות השבוע. בשלמא שבת, זה שבת בראשית, ימות השבוע קשורים לכך, לכן איפה שכתוב בתורה לשון הבדלה, שייך להבדיל. יום ראשון, שני, שלישי, ורביעי. עד פה כתוב בתורה הבדלה. אין עוד הבדלות יותר מזה. אבל ביו"ט, זה לא שייך, הכי הרבה אפשר לדון עוד יום אחד אחרי יום טוב, אבל לא מעבר, כי אין קשר בין הנידונים. יכול להיות שיום אחד לאחר יום טוב יש לו את אותו דין, אבל גם בזה יש מחלוקת, יש ראשונים שכתבו כך ויש כאלו שלא.

אולם לכאורה יש פה עוד סירכא. למה כתוב לשון הבדלה פעמיים ביום רביעי? אלא התשובה היא כך, כתוב 'להבדיל' בתחילת הפרשה, הייתי אומר אולי מקצת היום ככולו, אולי רק עד הבוקר שלמחרת יו"ט יהיה אפשר להבדיל, באה ההלכה אומרת עד סוף יום רביעי. מניין? מזה שכתוב בסוף הפרשה שוב פעם 'ולהבדיל', מכאן שעד שקיעת החמה אפשר עדיין להבדיל.

אלו נפלאות מתורתך. דברים נפלאים. זה לא כתוב בספרי נפלאות מתורתך, אולי הדבר

”אמון יום זה” (מתוך רשות לאזהרות), מה פירוש המלה אמון? במה יש להקב”ה להשתעשע בתורה, חכמת הצירוף באותיות התורה, ופירוש בפסוק מיוסדים על אדני פ”ו.

אנו קוראים בשבועות את האזהרות. הפתיחה לאזהרות היא, אמון יום זה, נחלו עם זה, על יד חוזה, איש האלדים. מה הפירוש ’אמון יום זה’? פתחנו בשיעור שעבר בפסוק ואהיה אצלה אמון, ואהיה שעשועים יום יום, משחקת לפניו בכל עת. משחקת בתבל ארצו, ושעשועי את בני אדם. מהרי”ץ כותב בפיוט אצולה לפנים [ע”ח ח”ב דף מ”ז ע”ב], אצולה לפנים. היא התורה, דכתיב ואהיה אצלה אמון. ופירוש אצולה, מן זאל אצילי בני ישראל, ור”ל שהתורה שנקראית אמון היתה לפנים, כלומר מקודם בכסא ערבות, אלא שאח”כ לארץ נמשכה, לעם בני ישראל. אח”כ [מ”ז ע”א] כותב מהרי”ץ ברשות לאזהרות, אמון, כמו המון. (מפרש האזהרות). דהיינו, המון העם. הציבור. ואינו נכון, דבתריה קאמר נחלו עם זה. כרגע אמרת ש’אמון יום זה’ זה ההמון, א”כ מה זה ’עם זה’? חזרנו לעם. אלא אומר מהרי”ץ, והנכון מה שפירש בו הרי”ח, שרצה לומר התורה, דכתיב ואהיה אצלה אמון. דהיינו, התורה נקראת אמון, כי הקב”ה היה משתעשע בה עוד לפני נתינתה. ואהיה שעשועים יום יום, משחקת לפניו בכל עת.

מהם השעשועים של התורה. תראו דבר הפלא ופלא. יש פירוש על הדיואן, משכיל על נגינות למהר”י קורח זצ”ל, הוא כותב כך, חלמו בני אמון, אלו ישראל שקיבלו התורה שהיא נקראת אמון. ועוד שכלולים במלת אמון כל אותיות התורה. כיצד, אני אקרא לכם מה שהוא כותב אבל שיבשו את דבריו עד שאי אפשר להבין מה הוא כותב. או שהמדפיסים לא הבינו, או שהכת”י היה לא ברור. אולי שני הדברים ביחד, הכת”י לא ברור, וגם לא הבינו, ממילא זה יצא כך. אם היו מבינים, היו מתקנים. כיצד. האל”ף כולל שש תיבות, וסימן להם תק”ף כס”א. כלומר כל אלו האותיות סופם אל”ף, שהרי הה”א סופה אל”ף, וכן הקו”ף סופו פ”א, והפ”א סופו אל”ף. כ”ף סופו

דכי היכי דלאחר שבת הוי מחצית הזמן שבין שבת לשבת, הכי נמי לאחר הרגל מחצית הזמן שבין רגל לרגל. כמו ששלשה ימים זה חצי שבוע, אותו דבר מחצית הרגל שבין רגל לרגל. עד אז אפשר להבדיל, כי זה קשור עדיין לחג הקודם. וכן כתב הרי”ף ז”ל בתשובה (קכ”ז), ראובן שנשבע לחבירו לפרוע לו אחר הפסח, רואין אותו כמה יש בין פסח לעצרת, ויש לו מחצית הימים שבינתיים, כמו בשבוע שמחלקין מחציתו לפני שבת ומחציתו לאחריו. ולפ”ז אם נשבע לפרוע אחר סוכות, יש לו שלשה חודשים. עד הפרעון. ורבינו חננאל כתב (הובא ברמב”ן וברשב”א) דלאחר הרגל חמשה עשר יום. ולא נתבררו דבריו. כנראה הוא לא קישר זאת עם החמשה עשר יום עד שיגיע האחרון שבישראל לנהר פרת. אולם בעל בית יהודה הביא את הש”ך הזה בחושן משפט [ס”ס מ”ג] שאומר שזה חמש עשרה יום, כמו שהביא פה הרי”ן בשם רבינו חננאל, אבל הוא אומר, לגבי הבדלה לא מסתברא כ”כ כיון שיש אחרי זה שבת, וכבר יש הבדלה חדשה של שבת. דהיינו, לגבי פרעון חוב אין משהו אחר שמפריע, אבל כאן כיון שיש לנו כבר הבדלה של שבת, זה מפריע כי אי אפשר כבר להבדיל על יום טוב, לכן הוא סובר שזה רק כל השבוע. אבל החיד”א בברכי יוסף ובמחזיק ברכה וסימן רצ”ט דוחה את דבריו בשתי ידים, הוא אפילו לא עונה על הראיה. הוא כותב, ראייתו אינה ראייה. בכלל אין מה להשוות את הנושאים, כי יכול להיות שכשאומרים ’אחרי הרגל’, הולכים אחר לשון בני אדם. הרבה אנשים שרוצים לדחות משהו, אומרים אחרי החגים. כמה זה אחרי החגים? כל אחד לפי מה שהוא. אח”כ זה כבר נשכח. בכל אופן צריכים לדון באומדנא של דעת בני אדם, אבל זו לא ראייה שבדיני התורה זה יהיה כך. ולגבי יו”ט, צריך עדיין שזה יתקשר עם יו”ט.

וכן כס"א, כא"ף נגמרת בפ"א, פ"א נגמרת באל"ף. סמ"ך נגמר בכא"ף, כא"ף נגמר בפ"א, פ"א נגמר עם אל"ף. אל"ף נגמר עם פ"א פשוטה, פ"א פשוטה נגמרת עם אל"ף. א"כ יוצא, הקף כסא. ששת אותיות אלו נגמרות באל"ף. אח"כ הוא אומר, המי"ם אינו נושא כלום, דהיינו המי"ם מתחילה ונגמרת במי"ם. הוא"ו בונה עשר, וסימן להם כ"ז, כך כתוב פה אבל זה לא מובן, כי הרי צריך שיהיה עשר אותיות, וסימנם בג"ד צ"ח וטלי"ת, סימן לעשר אותיות אלו, שאם תעשה את החשבון בסופו של דבר הם יחזרו לאות וא"ו. למשל האות בי"ת, לפי המבטא שלנו אומרים ב"י ובארמית זה בי"ת, אבל בעצם זה אותו דבר. א"כ אות בי"ת נגמרת באות תי"ו, ותי"ו נגמרת בוא"ו. אותו הדבר גימ"ל, גימ"ל נגמרת באות למ"ד, למ"ד נגמרת באות דל"ת, שנגמרת בתי"ו שנגמר בוא"ו, א"כ חזרנו לוא"ו. הלאה, האות דל"ת זה פשיטא, התי"ו מסתיימת בוא"ו. אותו הדבר באות צא"ד, יש כאלה אומרים צדי או צדיק, לא ניכנס לזה, אבל החשבון יוצא נכון לפחות באחד מהם. ח"ת אותו הדבר, האות ח"ת נגמרת באות תי"ו, חזרנו לוא"ו. טי"ת גם אותו דבר, וכו' על זה הדרך. א"כ זהו הסימן, בג"ד צ"ח וטלי"ת, אלו עשר האותיות שמגיעות בסופן לאות וא"ו. נשאר לנו נו"ן, בונה האותיות כותב ז"ן עש"ר, אבל טוב יותר להגיד נש"ר ע"ז, כדי שיהיה סימן יותר קל. חמשת האותיות האלה, בסופו של דבר חוזרים לאות נו"ן. נו"ן נגמר בנו"ן. שי"ן נגמר עם נו"ן. רי"ש נגמר בשי"ן, והשי"ן נגמרת בנו"ן. זהו ואהיה אצלו אמו"ן, חמש אותיות המגיעות לנו"ן, נש"ר ע"ז. עשר אותיות שמגיעות לוא"ו, בג"ד צ"ח וטלי"ת. המי"ם אמרנו שרק היא לבד. ושש אותיות שמגיעות לאל"ף, שהם הק"ף כס"א. ביחד זה אמו"ן, ואהיה אצלה אמו"ן.

רק שתבינו, הדבר לא נגמר פה, זהו רק הצירוף הראשון. עכשיו מובן במה הקב"ה משתעשע. הרי אנחנו קוראים את התורה, קוראים 'בראשית ברא אלדי'ם, אם תעשה חילוף של האותיות, כל האותיות מתגלגלות, וזה השעשוע, כי בסוף צריך

פ"א, וסוף הפ"א אל"ף. סמ"ך סופו כא"ף, וסוף הכא"ף פ"א וסוף הפ"א אל"ף. עוד מעט אסביר בל"נ. וכן האל"ף סופה פ"א, וסוף הפ"א אל"ף. וסימנך, ששה משמותם. המי"ם אינו נושא כלום, כי הוא מלך בחיילותיו נושא אלומתיו. הוא"ו בונה עשר, וסימן להם כ"ז, וסימנך עשר ידות לי במלך. הנו"ן בונה חמישה, וסימנך ז"ן עש"ר. סוף הזי"ן נו"ן, וכן כולם. וסימנך, ויקח לו חמשה חלוקי אבנים מן הנחל. עכ"ל. והדברים סתומים וחתומים. לא ידעו מאי קאמרי רבנן, על מה הוא מדבר בכלל, כי יש פה שיבוש.

זה מה שנקרא, חכמת הצירוף. יש ספר המלכות שחיברו אחד מהקדמונים, והוא מסביר זאת. ומכאן נבין, במה הקב"ה משתעשע בתורה, באותיות של התורה, לראות אלו רמזים נפלאים יש בתורה. ואהיה אצלו אמו"ן, אותיות אמו"ן, אל"ף מי"ם וא"ו נו"ן. כל אותיות התורה, חוזרים לאותיות אמו"ן. דהיינו, כולם מגיעים בסוף או לאות אל"ף, או לאות מי"ם, או לאות וא"ו, או לאות נו"ן. האותיות האלו הם אותיות אהו"י, וזה מתחלק לקבוצות. יש קבוצה אחת של אות אחת, קבוצה שניה של חמש אותיות, קבוצה שלישית של שש, וקבוצה אחרונה של עשר אותיות. וזהו ואהיה אצלה אמו"ן, ואהי"ה זה וא"ו אל"ף ה"א יו"ד, והה"א האחרונה היא כפילות, א"כ אלו אותיות אהו"י. וסימנך, הק"ף כס"א [לא תקף כסא' כמופיע פה]. דהיינו, אותיות ה"א קו"ף פ"א כא"ף סמ"ך אל"ף, כולם נגמרות באל"ף. דהיינו, יש את כל האותיות אבג"ד הו"ז וכו', והרי לא לחנם יש שמות לאותיות, אם היו רוצים רק להגיד בתורת סימן, היינו אומרים אַ בַּ גַּ, מדוע יש שמות לאותיות, אל"ף ב"י גימ"ל וכו'. למה יש להם שם? אלא שיש רמז בשמות האותיות עצמם. כי בסופו של דבר, לא תגיע לאותיות אחרות חוץ מארבע אלו, אותיות אמו"ן. למשל, הק"ף כס"א אלו האותיות שתמיד מסתיימות באל"ף. ה"א סופה היא אל"ף. קו"ף נגמר עם פ"א, פ"א נגמר עם אל"ף.

הצירוף, כי כאשר נכנס האדם בסוד התפשטות הגשמיות והתלבשות נפשו באותיות, הרי הדרכים הם על ידי צירוף האותיות. דהיינו, לקחת מלה ולהוריד ממנה מלבושה הפשוט, ולהמירה ולהחליפה ולצרפה בחילופי אותיות וגימטריאות, ועל ידי זה יעלו ממלה זו דברים חדשים, אשר הם נובעים ממעין העליון, ועל ידם עולה האדם ממעלה למעלה בעולמות עליונים, ומתגלים לו שכליים חדשים המצטרפים לו בגימטריאות וחילופים, ועל ידם משכיל יותר ויותר ומתקרב אל ה' בדביקות נפלאה. תשמעו, הצירופים אינם מעשה אנוש ותחבולותיו, אלא הכל מיד ה' השכיל לנביאים, ומהם מפה לאוזן חכמים מדור לדור, והן הן הדברים האמורים בלחשיה. ואז הוא מונה שתיים עשרה דרכים שהם סוגי צירופים. אנחנו נגענו רק באפס קצהו.

בכל אופן, החיד"א כותב שתלמיד הרמב"ן היה מתעסק בזה, והיו באים מלאכים ומגלים לו פעולות, ועל ידי זה הוא נכנס לעומק סתרי תורה. גם ראיתי ספר גדול בחכמת הצירוף להרב הגדול מהר"ר יוסף ציאח ז"ל בכ"י וכו'. וראיתי קונטרס כת"י בחכמת הצירוף על שנים עשר דרכים, נראה שהרב המחבר היה קדמון מאד, ובתוך דבריו אומר הלכה ראשונה מספר המלכות שחבר רבינו דוד הלוי תהא מנוחתו כבוד, ועמקו דרכיו מאד. וכבר מורי זקני בעל חסד לאברהם בעין הקורא נהר י"א כתב, שחכמת הצירוף מסוכנת מאד. יש גם סכנה בזה, אדם חושב שיעשה חשבונות, מי יודע מה הוא ימצא, אלו דברים, ויחשוב שכעת הוא גילה פה תורה חדשה. ורשאי אדם להשתדל בה לדעת גדולת האל, ושיהיה בן עולם הבא עם אותם המשיבים טעם בידיעת סתרי תורה. לדעת אלו דברים עמוקים יש בתורה, לראות את גדולת הקב"ה שהטמין בתורה כ"כ הרבה דברים נפלאים שאדם אינו מעלה על הדעת. לנו יש בקושי את פרד"ס התורה, להבין את הפשט, רמז, דרש, וסוד. עכשיו הוא מגלה לנו שיש בתורה אלפי אלפים דברים, בלי סוף ותכלה, ובעצם הכל כתוב

לצאת אותו דבר. אבל בעצם טמון פה דבר עצום, כי כשאתה מחליף את האותיות, למשל בראשית, בי"ת היא בעצם תי"ו, רי"ש היא שי"ן וכו', אם תיקח את האותיות האחרונות כתוב כאן מלה אחרת לגמרי, יש פה צירוף אחר ובעצם גילית שכתוב כאן דבר אחר בכלל, תורה אחרת לגמרי. ואם תקחו בחשבון שישנם עוד צירופים אחרים, א"ת ב"ש, אח"ז בט"ח, ויש אותיות שמתחלפות, אם כן יוצא שכתוב פה בכלל דבר אחר, אתה רואה פה שבעצם גילית פה בכלל פרשה חדשה. זה היה השעשוע של הקב"ה, כשהוא ברא את העולם הרי 'אסתכל באוריתא וברא עלמא'. הכל גנוז בתורה. ויש גם אותיות עקומות ולפופות, ויש תגיין, ויש גם דילוגים בתורה, זהו דבר שיש לו מקור בקדמונים, רבינו בחיי כותב זאת על מולד בהר"ד, שזה במרחק. אם כן יוצא שבתורה צפונים וגנוזים דברים עד אין סוף, וזהו השעשוע של הקב"ה בתורה, איך שבתורה כלול הכל בכל. אתה רואה שלכאורה שמדברים על נושא מסויים, אבל כאשר אתה מחליף זאת לאותיות אחרות, מצאת עכשיו פרשה אחרת. ואם תמשיך הלאה, תגלה בכלל דבר שלישי. אם תעשה עוד צירוף ועוד צירוף, תגלה דברים שלא חלמת ולא חשבת עליהם. זה נקרא חכמת הצירוף, ועליה כותב החיד"א בספר מדבר קדמות ומערכת ח"ו, החכמה הי"א היא חכמת הצירוף, חכמה רמה ונפלאה. והרב יצחק דמן עכו תלמיד הרמב"ן, היה מתעסק בחכמת הצירוף. על פי זה תראו כמה חשובה כל אות בתורה, כל דקדוק בתורה, חסרות ויתרות, אין שום דבר שהוא מיותר. אם הוא"ץ שצריך להיות לא יהיה, קלקלת את כל הרמזים.

בתשובה להערה מהקהל: אולי הייתי צריך להקדים לבאר, זה לא שמישהו החליט לקחת מחשב ולעשות חשבון, תעשה כך ויצא כך. תשמעו מה כתוב בספר המלכות ולרבי דוד הלוי, בפירוש שנקרא חקקי לב הוא כותב כך, עניין

שש עשרה. האמצע של וא"ו זה אל"ף, ביחד שבע עשרה. האמצע של אל"ף זה למ"ד, עוד שלושים. אח"כ האמצע של למ"ד זה מ"ם, עוד ארבעים. סה"כ שלושים ושבע ועוד ארבעים, ביחד שמונים ושבע, פ"ז. מיוסדים על אדני פז. אבל צריך להיות תמיד חמשה מילויים, כנגד חמשה חומשי תורה. דהיינו, באמצע של כל אותיות התורה יהיו רק אותיות יו"ד מ"ם וא"ו אל"ף למ"ד, ותמיד כשתצרך אותם בחמשה מילויים תגיע בסוף לפ"ז. חייב להיות בסוף פ"ז. אם כן זה מה שהפסוק אומר, שוקיו עמודי שש, דהיינו, האות עצמה שהיא אל"ף, זה אחד, ועוד חמש מילויים, ביחד זה עמודי שש, דהיינו בנוי על שש. והם מיוסדים על אדני פז, כלומר יסוד האמצע שלה, בנוי על אדני פ"ז. ודבר זה רמוז בפסוק ואל מי תדמינוי ואשורה, דהיינו באותיות וא"ל מ"י, שהם תמיד באמצע האותיות של התורה. מי יכול להשות את עצמו לעשרים ושתים אותיות התורה, אין דבר כזה בשום עם ולשון, בשום שפה אין את הפלא הזה. וזה רק אפס קצהו, נגיעה ממש.

רק שצריך להשתמש בצורה אחרת. אבל לא כדי לעשות מעשים. זה לגבי חכמת הצירוף.

אולם ישנה עוד חכמה באותיות. הפסוק אומר 'שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פז'. שוקיו עמודי שש היינו האותיות של התורה, האמצע שלהם מיוסדים על אדני פ"ז. דהיינו, אם תיקח את האמצע של אותיות התורה, תעשה חשבון ותראה שתגיע תמיד למספר שמונים ושבע, גימטריא פ"ז. וזהו, 'מיוסדים על אדני פז'.

כדי להבין זאת, אקרא לכם הקדמה. כתוב בספר תורת משה [פרשת ואתחנן] כך, שמעתי טעם נחמד ויקר הפלא ופלא מחכם אחד, והוא מאנשי צנעא יע"א, ואת צנוע"ם חכמה, שאמר על פסוק שוקיו עמודי שש מיוסדים על אדני פ"ז. כותב זאת חכם ספרדי, הוא כנראה פגש את החכם הזה בירושלם, והוא כותב ששמע ממנו את החידוש הזה. אני גם שמעתי זאת מהרבה תלמידי חכמים בעל פה. זהו רעיון ממש הפלא ופלא. דיברנו עד עכשיו על סוף האותיות, עכשיו תשמעו מה יש באמצע אותיות התורה. שנמשלה התורה בכמה מקומות בפז, כגון הנחמדים מזהב ומפז רב. וכן, ותמורתה כלי פז. יש גם פסוק באיוב וכ"ה, י"ז, לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתו כלי פז. לפי שהאמת יורה דרכו, כי שורש ויסוד אותיות תורתנו הקדושה, מיוסדים על תיבת פ"ז, כי עיקר התורה היא עשרים ושתים אותיות, והמה ממולאים ומשובצים בפז. כיצד, תעשו חשבון, ניקח את האות האמצעית של אל"ף שהיא למ"ד, עולה בחשבון שלושים. הלאה, תקח את האות האמצעית של למ"ד, שהיא מ"ם, זה ארבעים. האמצע של המ"ם היא יו"ד, עוד עשר, סה"כ שמונים. אחרי כן היו"ד, אמצעו וא"ו, יוצא ביחד שמונים ושש. והאמצע של הוא"ו זה אל"ף, יוצא הכל ביחד שמונים ושבע. זהו מיוסדים על אדני פ"ז. ניקח אות אחרת, אות תי"ו, האמצע של תי"ו הוא יו"ד, זה עשר. האמצע של יו"ד זה וא"ו, ביחד

השלמה ותוספת דברים בעניין "מקרא קדש", כמה פעמים נכתב בתורה לשון זו, כמה מהם עם געיא ומה הדבר מרמוז. שיטת מהר"י בעניין פשטא ותרין פשטין בתיבה אחת, סיבת הדבר, ומה הוא בא לרמוז.

חשבתיו לדבר על דברים אחרים, אולם מקוצר הזמן, אולי בהזדמנות אחרת, אבל כיון שהתחלנו לדבר בשבוע שעבר על 'מקרא קדש', ברצוני להגיד לכם חידוש חשוב מאד, הקשור לחג השבועות. גם זה כדי לראות איך כל אותיות תורתנו הקדושה ספורות ושקולות, במדה במשקל ובמשורה. אין שום דבר בתורה, אפילו דקדוק קטן, שהוא לחנם. דיברנו על עניין 'מלאכת עבודה' ו'מקרא קדש', וכעת תראו כמה דברים נסתרים טמונים בדקדוק קטן.

תפתחו ספר ויקרא בפרשת אמור, פרק כ"ג פסוק ג' כתוב לגבי שבת יום שבתון מקרא קדש. שבת נקראת מקרא קדש. אח"כ פסח, גם הוא נקרא מקרא קדש, בפסוק ז' 'ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם'. אח"כ בפסוק ח', 'ביום השביעי מקרא

מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם. לכן אין 'חטאת' בשבועות. אפילו ביה"כ כתוב, אבל שבועות זה עוד יותר, כי בזכות שאדם קיבל עליו עול תורה, אין חטאת.

א"כ נחזור לעניינינו, כתוב שש עשרה פעמים בתורה 'מקרא קדש', אבל אם מישהו שם לב, יש הבדל ביניהם. איפה כתוב מקרא קדש ובגעיא במי"ם? תראו, הציבור אינו מבין בין ימינו לשמאלו, ישנם כאלה שלא עושים מקרא קדש בגעיא בכולם, וישנם שעושים בכולם, לא מבחינים ולא מבדילים, אבל אם תסתכלו בספרים המדויקים, תורה קדומה זהו ספר מדויק ומצוי, הוא מהיחידים שדייק בכך עפ"י הספרים המובהקים, וציינ איפה כתוב 'מקרא קדש' בגעיא. תשמעו דבר הפלא ופלא, כדי שנדע שאין שום דבר לחנם, אפילו מה שנראה לנו כדבר קטן. לא ניכנס הרבה לעניין, אבל אם תסתכלו שוב בפרשת אמור, יש שתי פעמים שכתוב מקרא קדש, בגעיא, יום כיפור וחג השבועות.

אכן יש אנשים, שתמיד כשיש מקף הם עושים זאת מלעיל. אבל מה נפשך, א"כ למה פה יש געיא ופה אין? מי מביניהם שמדייק, עושה חצי געיא. דהיינו יש געיא ממש, וזה חצי געיא, כלומר געיא קלה. אבל ישנם שלא עושים געיא בכלל. בבית הכנסת של מהרי"ץ, לא עשו געיא בכלל. 'הלי"י תגמלו זאת', לא אמרו תגמלו. אמרו אדני פז, לא אדני פז, כי אין געיא.

אבל מה שכן, היכן שיש סגול ומקף, כגון 'קדש' ו'ל' כל בכור' [שמות י"ג, א'], מוסכם שזה מלעיל. או בפסוק 'דְּבַרְבוֹעֵז' במגילת רות [ד', א'], היכן שיש מקף וגם סגול זה מלעיל, אבל לא מלעיל גמור. כי אחרת, היה צריך להיות געיא, ואין געיא. אלא זה חצי געיא, דהיינו הרמה קלה. אולם הם עושים כך בכל תיבה שיש בה מקף. כמובן אם יש פחות משלש תנועות אין על מה לדבר, מדובר רק משלוש תנועות ומעלה. למשל מְקַנְהִלוֹט ובראשית י"ג ז', הם עושים מְקַנְהִלוֹט מלעיל. ממילא אצלם הם לא מבדילים, והם עושים בכולם מקרא קדש, אפילו שאין געיא. אבל לפי הספרים,

קדש'. לאחר מכן כתוב לגבי חג השבועות, פסוק כ"א 'מקרא קדש יהיה לכם. אח"כ ראש השנה בפסוק כ"ד, 'זכרון תרועה מקרא קדש'. אח"כ יום הכיפורים בפסוק כ"ז, 'מקרא קדש יהיה לכם'. אח"כ בסוכות יש שני ימים טובים, 'ביום הראשון מקרא קדש' [פסו' ל"ה], ובפסוק שלאחריו 'ביום השמיני מקרא קדש'. כתוב פה שמונה פעמים מקרא קדש. כמובן אינני מדבר על מקראי קדש, אלא 'מקרא קדש'. יש פה א"כ שמונה ימים, שבת, שני ימים של פסח, שבועות, ר"ה, יוה"כ, ושני ימים של סוכות.

יש עוד מקומות שכתוב בתורה מקרא קדש. בפרשת בא [שמות י"ב, ט"ז], שם יש שני פעמים, 'ביום הראשון מקרא קדש', וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם'. לא מוזכרים שם עוד מועדים אחרים. בפרשת פנחס ובמדבר פרק כ"ח כתוב עוד שש פעמים מקרא קדש. לא מוזכר שם בשבת מקרא קדש, וגם לא בשמיני עצרת, אבל ביתר המועדים כתוב בכולם מקרא קדש. למשל, פרק כ"ח פסוק י"ח 'ביום הראשון מקרא קדש', ואח"כ [פסוק כ"ה] 'וביום השביעי מקרא קדש'. אח"כ בפסוק כ"ו, 'וביום הבכורים וכו' בשבעתיכם מקרא קדש יהיה לכם'. אח"כ ר"ה וכ"ט, א', 'ובחדש השביעי באחד לחדש מקרא קדש יהיה לכם וכו' יום תרועה וכו'. גם בפסוק ז' לגבי יום כיפור, 'מקרא קדש יהיה לכם'. אח"כ בפסוק י"ב לגבי חג הסוכות 'מקרא קדש יהיה לכם'. ביחד ששה. יוצא שבסדה"כ יש בתורה שש עשרה פעמים שכתוב לשון 'מקרא קדש'.

תשימו לב לעוד דבר, בפרשת פנחס בכל החגים כתוב 'חטאת', אבל בחג השבועות לא כתוב חטאת. תתבוננו אח"כ ותראו שכתוב הרבה פעמים 'חטאת'. למשל בפסוק ט"ו, 'ושעיר עזים אחד לחטאת', בפסוק כ"ב 'חטאת אחד', ועוד. המקום היחידי שלא מוזכר חטאת, זהו חג השבועות. שם כתוב בפסוק ל' 'שעיר עזים אחד לכפר עליכם'. אומר על כך הירושלמי במסכת ר"ה פ"ד הלכה ח', אמר להן הקב"ה, מכיון שקבלתם עליכם עול תורה,

את שמעי ולא ראו את כבודי, והגידו את כבודי בגוים. ישעיה לא פרש מה הוא האות הזה שיהיה, אבל מסבירים המפרשים, שהאות הזה שיהיה הוא שכל אלו שישדרו את מלחמת גוג ומגוג, כל הפצועים האלה עם צורה מוזרה, מה שפירש זכריה ז'ענינו תמקנה בחריהן, אנשים אלו יפוצו בכל העולם וישאלו אותם מה קרה? מה הדבר המשונה הזה? למה יש לך חור בעין? לא די בכך שהוא עיור, אלא עניו תמקנה בחריהן, לא נשמע דבר כזה. זהו ה'אות' שהקב"ה עשה, ואת הנסים והנפלאות האלו שנעשו הם יספרו לאישים הרחוקים אשר לא שמעו את שמעי ולא ראו את כבודי, והגידו את כבודי בגוים. כל זה יהיה בזכות 'מקרא קדש'. דהיינו, בזכות האסיפה שלנו.

צריך אולי להקדים עוד דבר. למה דוק בשבועות ויום הכפורים כתוב מקרא קדש, בגעיא? איך אדם יזכור שרק פה יש געיא? הכלל הוא, איפה שיש תרין פשטין זה מקרא קדש. תראו שזה כך לאורך כל הדרך. אחרי 'מקרא' יש מקף, ובמלה 'קדש' יש תרין פשטין. אותו הדבר לגבי יוה"כ, כתוב מקרא קדש. כמו כן בפרשת פנחס, יש ארבע מקומות שכתוב מקרא קדש, אמרנו את השתים בפרשת אמור, אבל בפרשת פנחס יש ששה פעמים מקרא קדש, ארבע מהם הם מקרא קדש בגעיא, וזה רק איפה שיש תרין פשטין.

כלל זה כתוב בספר משפטי הטעמים [שער ד' פרק ב'], ומשום מה הוא נעלם מרבים. לא יודעים אותו ולא הביאו זאת בספרים. הוא כותב בשם יהב"י [יקותיאל הנקדן בן יהודה] כל מקרא קדש שהוא במקף ופשטא, המי"ם במתג (בגעיא). עכ"ל. ואחריו החזיקו החכמים בלמשי, זהו בעל מקנה אברהם, ורבי אברהם הלוי ואחרים, וכל הספרים המדויקים מסכימים עמהם. אבל זה אך ורק בטעם פשטא לבד, לא בטעם אחר זולתו. זה הכלל. אם יש מקרא קדש עם אתנחא למשל, או עם זקף, זהו מקרא קדש, בלי געיא. אבל היכן שיש מקרא קדש בפשטא, זה מקרא קדש.

כעת תבינו גם מה הקשר. למה יש במקרא קדש תרין פשטין, כנגד גוג ומגוג. שפשטו ידם על

אין געיא. רק ביום כיפור ובחג השבועות יש, והדבר אינו לחנם.

הבאנו בשיעור שעבר את פירוש הרמב"ן על מקרא קדש, מדברים על רמב"ן זה בהרבה ספרים, ומהרי"ן מעתיק אותו בשחרית של פסח, טעם מקרא קדש, שיהיו כולם קרואים ונאספים ביום הזה לקדש אותנו, כי מצוה היא על כל ישראל להקבין בבית אלדים ביום מועד, לקדש היום בתפילה והלל לאל. דרך אגב, זו לא קושיא למה מהרי"ן מביא את הרמב"ן והרי הרמב"ן לשיטתו שההלל הוא מדאורייתא [עיי' בשיעור הקודם עמ' יז], כי לאחר ההתבוננות נראה שמהרי"ן אינו מתכוין לומר הלל ממש, 'בצאת ישראל ממצרים' 'הללו עבדי ה' וכו', אלא כוונתו לתפילות ותושבחות, דהיינו שיר ושבח הלל וזמרה, אבל לא להלל הקבוע. לכן זו לא קושיא על מהרי"ן בכלל. בכל אופן, מקרא קדש זה מלשון אסיפה, שמתאספים בבתי כנסיות, או בזמן בית המקדש לבית המקדש. זהו מקרא קדש.

כעת תשמעו, כשעושים 'מקרא קדש' עם געיא, זה נשמע שהמלה מחולקת לשנים, כמו מְקַרָּא קדש. וההבנה בזה היא כך, כתוב בנביא זכריה [י"ג, י"ג] אנו קוראים זאת בהפטרות סוכות, וזאת תהיה המגיפה אשר יגוף י"י את כל העמים אשר צבאו על ירושלים, הִמְקַ בְּשָׂרוֹ וכו', בזכות מה יהיה 'המק בשרו' על כל אלה שהתאספו על ירושלים, בזכות ה'מקרא קדש', בזכות האסיפה שלנו. זה ממש הפלא ופלא. הרי מה הפירוש המק בשרו, הכוונה שימס בשרם. דהיינו, שבמלחמת גוג ומגוג יהיה נס ופלא שלא היה ולא נברא מימות שנברא העולם, שבשר האנשים פתאום ימס, ויותר מכך, ועניו תִּמְקְנָה בְּחַרְיָהּ, הרי לא היה ולא נשמע דבר כזה, שהענינים ימסו וישאר חור בעינים, ממש פלא גדול. זה אומר הפסוק בזכריה, ובישעיה [ס"ו, י"ט] הפסוק אומר, ושמתי בהם אות, ושלחתי מהם פליטים אל הגוים תרשיש פול ולוד משכי קשת תבל ויון האיים הרחוקים, אשר לא שמעו

מקרא קדש, יש תרין פשטין במלה קדש, על הקורף ועל השי"ן, אבל יש הבדל אות ביניהן. משא"כ אם האותיות סמוכות, כמו מזבח, היה צריך להיות תרין פשטין אחד על הבי"ת והשני על החי"ת, אומר מהרי"ץ לא יבואו בספרי ספרד, וה"ה בספרי תימן, אא"כ יש מרחק של אות ביניהם. היה אפשר להבין, שהסופרים בעצם קיצרו, כי כיון שיש פשטא על אות אחת, אין צורך לעשות גם באות השניה. כך מבינים האחרים, שהם השמיטו זאת כיון שכבר יש באות הסמוכה, אבל כשיש מרחק של אות אחת ביניהן, הם כתבו זאת פעמיים. אולם מהרי"ץ אומר שזה אינו כך, אלא בפועל התיבה היא מלרע.

ואכן צריך להבין, מדוע זה כך? הרי כל קורא זאת, משתומם. למה כשיש פשטא אחת זה נהיה מלרע? הרי לא מצאנו שיהיה מזבח מלרע אם הטעם הוא אחר, כגון זקף, אתנחא או רביע, תמיד זה מלעיל, למה עכשיו כשיש פשטא, פתאום זה נהיה מלרע. מה קרה? ולמה אין את זה בטעמים האחרים? חוץ מזה קשה, מה פתאום לומר כך, מזבח מלרע? או בפסוק ויהנה מראה שפל מן העור, או זיאמר משה אל יהושע, מה קרה שזה נהיה מלרע? הרי תמיד, בכל טעם אחר, יהושע זה מלעיל.

עכשיו תשמעו טוב, חושבני שצריכים כעת לקפוץ ולרקוד מרוב שמחה. הרי אמרנו, שהתרין פשטין רומזים לגוג ומגוג, כפי שכתוב בנבואת יחזקאל כמבואר במפרשים, כאשר יתקיים זאספתי את כל הגוים על ירושלים למלחמה, יהיו גוג ומגוג האומות המרכזיות, ועמם יבואו שבעים אומות. גוג ומגוג בגימטריא שבעים. כולם יתאספו על ירושלים, גם בני אדום וגם בני ישמעאל, יעשו יד אחד לכבוש את ירושלים. יגידו, מספיק עם הצרות שיש לנו עם היהודים וכו', נגמור איתם פעם אחת וזהו. כולם ביד אחד ובעצה אחת, לכבוש את ירושלים, ולהעיף את כל יושבי ארץ ישראל. ובנבואת יחזקאל כבר רמזו בעצם, שעם ישראל ישוב לארצו לפני גוג ומגוג. כתוב שם ויחזקאל ל"ה, ח"ו באחרית השנים תבוא אל ארץ משובבת מחרב מקבצת מעמים רבים על הרי ישראל אשר

ירושלים, וכן שלא שמרו על קדושה. דהיינו, עיניו תמקנה בחריהן, כי לא שמרו על העיניים. בעל מעם לוועז מביא זאת, אבל אינו כותב מה המקור, העינים שניתנו בנשי ישראל בהיותן יושבות צנועות בבתיהן, תמקנה בחריהן, שישאר החור בלבד. לכן הנס והפלא הזה יהיה דוקא בעינים. א"כ זהו מקרא קדש. בזכות האסיפה שלנו, הם צבאו על ירושלים ואנו צובאים על בתי כנסיות ובתי מדרשות, או על בית המקדש להתאסף שם, זהו מקרא קדש, איפה שיש תרין פשטין הדבר רומז על גוג ומגוג. אמרתי לכם זאת בקיצור, אפשר להאריך ולהרחיב, רק פשוט הזמן קצר.

אולם כעת, אגיד לכם יותר מכך. מה שאמרנו עד כה הוא הפלא ופלא, אבל תשמעו עכשיו פלאי פלאות. ידועה שיטת מהרי"ץ שהדייקנים עושים אותה, לצערינו רוב הציבור לא מבין אפילו על מה מדובר, שכל תיבה שיש בה פשטא אחת, קוראים אותה מלרע. למשל, ויבן שם מזבח לי"י, לשמוע, יש פשטא אחת והתיבה היא מלרע. מהרי"ץ כותב זאת לאורך כל הדרך, ובני ה"ה נסים יצ"ו שאל אותי, למה מהרי"ץ כותב זאת כל הזמן? הרי הוא יכל לכתוב זאת פעם אחת, וממנה נלמד על כל המקומות. הרי מהרי"ץ כידוע מקצר, א"כ למה הוא כותב זאת כל פעם, לאורך כל הדרך. אבל עוד מעט נבין, שמשמים כיוונו אותו לכך.

מהרי"ץ כותב זאת בפעם הראשונה בפרשת נח ובראשית ח', י"ג, ז' ויסר נח את מכסה התיבה. בספרים הרגילים יש תרין פשטין, ויסר נח, פשטא ועוד פשטא. אומר מהרי"ץ, פשטא אחת, והיא מלרע. בפרשת לך לך וי"ב, ח"ו הוא מרחיב על כך יותר, ויבן שם מזבח. בפשטא אחת, כי לא יבאו בספרי ספרד שני פשטין בתיבה, אלא אם יש אחריה תיבה אחת או שתיים קודם הזקף. והיא מלרע. הוא אומר כלל, מתי יהיה תרין פשטין, רק אם יש מרחק של אות בין שתי הפשטין, לדוגמא במלה

שאלה: למה רק בשבועות וכיפור יש געיא ב'מקרא קדש'?

תשובת מרן שליט"א: בגלל שיום כפור זהו יום גדול, יום כפרת עונות. וגם שבועות, בזכות התורה הקב"ה מכפר לנו, לכן זה מקרא קדש, האסיפה הזאת, והימים הגדולים האלו, בצירוף שני הדברים אנחנו נזכה להצלחה בזה.

שאלה: א"כ למה בפנחס יש ארבע פעמים מקרא קדש, בגעיא?

תשובת מרן שליט"א: או, אם שואלים את השאלה הזאת אני רואה שב"ה הבינו את העניין. אכן בפרשת פנחס יש ארבע, אבל תשימו לב מהם הארבע. פה בפרשת אמור יש שנים, יום כיפור וחג השבועות. אבל בפרשת פנחס, חוץ מכיפור ושבועות, כתוב כך גם בר"ה יום הדין, וחג הסוכות. דהיינו, הרי מתי תהיה מלחמת גוג ומגוג? בחג הסוכות. כתוב שם, זאת תהיה וכו' אשר לא יעלו לחג את חג הספות. הרי למה כתוב שכל הגויים יבואו לירושלם לחוג את חג הסוכות? בגלל שמלחמת גוג ומגוג תהיה בחג הסוכות. א"כ בזכות הקרבנות של יום הדין, ובזכות חג הסוכות, תתקיים נבואה זו. מה שברור הוא, שפסח לא. כי פסח זה על הגאולה שעברה, ואנו מדברים על הגאולה שלעתיד לבוא, ממילא פסח לא שייך לנושא זה. בגאולה של העתיד, שם צריך להיות מקרא קדש.

היו לחרבה תמיד והיא מעמים הוצאה וישבו לבטח כלם. כבר מרומז ביחזקאל שבני ישראל יחזרו לארצם לפני הגאולה, ויבואו גוג ומגוג להילחם ולכבוש את ירושלם. אבל ברגע האחרון, הם ילחמו וחרב איש באחיו תהיה, ילחמו אחד בשני. כיון שסוף סוף אלו נצרים ואלו ישמעאלים, כל אחד ירצה את ירושלם בשבילו, א"כ בעצם הם יבואו בבת אחת עד שיגיעו לירושלם. ואז, ויצא י"י ונלחם בגוים ההם וכו'. תהיה מהומת י"י רבה בהם. פתאום הם ילחמו בינם לבין עצמם, תופר עצתם ותתקלקל מחשבתם. לפי"ז עכשיו מובן, הרי אמרנו שתרין פשטין זה גוג ומגוג, אם כן, אם התרין פשטין הם רחוקות, יש אות ביניהם, אז זה כל אחד בפני עצמו, אבל מתי שאתה רואה שהם מתחילים להתאחד, מתקרבים אחד ליד השני לבוא על ירושלם, שם הם נופלים. הבנתם עכשיו למה מזבח זה מלרע? כי זורקים אותם. כאשר הם מתקרבים ומתאחדים מתוך רצון לבוא במלחמה, ברגע האחרון שהם ממש מתקרבים, אז הם נופלים. לכן זה נהיה פשטא אחת, וזה מלרע. כשהם שנים, אחד לבד לא מזיק, הבעיא היא כשהם יתאחדו, אבל שם תהיה מפלתם.

אלו דברים ממש הפלא ופלא בדקדוקי תורתנו הקדושה, ונגענו רק בקצה המפה, רק כדי להבין שאין שום דבר לחנם. והמקום ב"ה יזכנו, בעז"ה יאיר עינינו, ויקויים בנו הכתוב 'גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך'. אכ"ר.

חלק השו"ת:

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בלבד, נערך והוגה לפי הבנת השומע. השיעור לא עבר את הגהתו של מרן שליט"א ולא היה לנגד עיניו קודם הוצאתו. העורך השתדל מאד להיצמד לדברים כפי שנאמרו בשיעור, למעט שנויי סגנון, כפל לשון וכדו', להוסיף ציוני מקורות ולהדגישם, וכן להוסיף חלק נכבד מהשו"ת שבסוף השיעור. על אף האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ, או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה.
פרטים בטלפון: 050-4140741
השמות יופיעו ע"ג הקונטרס,
וכן בתחילת השיעור בווידיאו.

הפצה ראשית:

בבית המדרש "פעולת צדיק"
שע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק
רח' המכללה (מהרי"ץ) 4
(פינת רח' בירנבוים ליד שוק השומר)

חדש! מחלקת "מנויים לחיים":
המנויים יקבלו בל"ג את השיעורים
מדי חודש דרך הדואר
טלפקס: 03/5358404, 050-4140741
דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:
קול הלשון – 03-6171031
מספר השיעור – 289

דברי מרן שליט"א בשבח קונטרס "מועדי השם" על הלכות חג שבועות והלכות יום טוב.

אני רואה כאן ב"ה, שעשו ממש מסירות נפש כדי להוציא את הקונטרס "מועדי השם" על הלכות שבועות ויום טוב. כעת אנחנו פטורים מללמדם, יש בהם הרבה פרטי דינים, אבל הכל כבר כתוב בספרים. לכן, אינני מוצא לנכון לדבר בשיעורים על דברים שכבר מודפסים בספרים. אבל יש פה ב"ה הרבה דברים חדשים שנוספו.

ברצוני להגיד לכם, אני מכיר את העניינים מקרוב, זו ממש יגיעה עצומה, משקיעים פה עמל גדול בכל פרט ובכל הלכה, ולדייק ממש בכל שורה. עוד ביום ששי ביקשו ועשינו כמה תיקונים וכמה הוספות, גם בהלכות עצמם יש הרבה הוספות, קרוב לארבעים. גם חלק השו"ת, וגם חן לחן לבחור אלישע חן שנמצא פה, והוא הוסיף פה מאמר על לימוד ליל שבועות. ישר כוחו, ירבו כמותו בישראל. ויזכנו ה' ב"ה לעוד הרבה שיצמחו ויגדלו לאשלי רברבי בעז"ה, בתורה וביראת שמים, וירבו כמותם בישראל. וכל העושים והמעשים, ה' ברוך הוא ישפיע עליהם שפע ממעון ברכתו. אכ"ר.